

O'ZBEKISTONDA MUSTAQILLIKDAN KEYINGI SPORT SIYOSATI VA JISMONIY TARBIIYA TIZIMINING RIVOJI

Rajabova Umida O'ktam qizi

Buxoro davlat pedagogika instituti

Jismoniy madaniyat yo'nalishi magistri

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19724109>

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasining mustaqillikka erishganidan so'ng sport va jismoniy tarbiya sohasida amalga oshirilgan islohotlar, rivojlanish bosqichlari va yutuqlari haqida so'z yuritiladi. Mustaqillik-yillarida sportni rivojlantirish, jismoniy tarbiyani takomillashtirish, zamonaviy sport infrastrukturasi yaratish, xalqaro musobaqalarda ishtirok etish va natijalarga erishish borasida amalga oshirilgan ishlar tahlil qilinadi. Shuningdek, davlat siyosatining ushbu sohaga ta'siri, qabul qilingan qonun va qarorlarning ahamiyati ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston sport siyosati, jismoniy tarbiya tizimi, mustaqillik-yillari sporti, sport infratuzilmasi, xalqaro musobaqalar, olimpiya o'yinlari, milliy sport turlari, yoshlar sporti, davlat dasturlari, sport qonunchiligi, sog'lom turmush tarsi, ommaviy sport.

Аннотация: В статье рассматриваются реформы, этапы развития и достижения в сфере спорта и физической культуры в Республике Узбекистан после обретения ею независимости. Будет проанализирована работа, проведенная за годы независимости по развитию спорта, совершенствованию физического воспитания, созданию современной спортивной инфраструктуры, участию в международных соревнованиях и достижению результатов. Также будет рассмотрено влияние государственной политики в этой сфере, а также значимость принятых законов и решений.

Ключевые слова: Спортивная политика Узбекистана, система физического воспитания, спорт лет независимости, спортивная инфраструктура, международные соревнования, Олимпийские игры, национальные виды спорта, детско-юношеский спорт, государственные программы, спортивное законодательство, здоровый образ жизни, массовый спорт.

Annotation: The article examines reforms, stages of development and achievements in the field of sports and physical culture in the Republic of Uzbekistan after its independence. The work carried out over the years of independence on the development of sports, improvement of physical education, creation of modern sports infrastructure, participation in international competitions and achievement of results will be analyzed. The influence of state policy in this area, as well as the significance of adopted laws and decisions will also be considered.

Keywords: Sports policy of Uzbekistan, physical education system, sports of the years of independence, sports infrastructure, international competitions, Olympic Games, national sports, children's and youth sports, state programs, sports legislation, healthy lifestyle, mass sports.

Kirish

Jamiyatimizda sog'lom turmush tarzini shakllantirish, aholining, ayniqsa, yosh avlodning jismoniy tarbiya va ommaviy sport bilan muntazam shug'ullanishi uchun zamon talablariga mos shart-sharoitlar yaratish, sport musobaqalari orqali yoshlarda o'z irodasi, kuchi va imkoniyatlariga bo'lgan ishonchni mustahkamlash, mardlik va vatanparvarlik, ona Vatanga

sadoqat tuyg'ularini kamol toptirish, shuningdek, yoshlar orasidan iqtidorli sportchilarni saralab olish ishlarini tizimli tashkillashtirish hamda jismoniy tarbiya va ommaviy sportni yanada rivojlantirishga yo'naltirilgan keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Zero, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev ta'kidlaganidek: "Bugungi kunda "Farzandlarimiz bizdan ko'ra kuchli, bilimli, dono va albatta baxtli bo'lishlari shart!" degan hayotiy da'vat har birimizning, ota-onalar va keng jamoatchilikning ongi va qalbidan mustahkam o'rin egallagan". O'zbekiston mustaqillikka erishgach, davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri sport va jismoniy tarbiyani rivojlantirishga qaratildi. Bu borada hukumat tomonidan qator hujjatlar qabul qilindi, sport infratuzilmasi mustahkamlandi va xalqaro maydonda O'zbekiston sportchilari yuksak natijalarga erishishdi. Mustaqillik-yillarida sport faqatgina sog'lom turmush tarzi vositasi emas, balki davlat nufuzini oshirish omillaridan biri sifatida ham ko'rilmogda.

Sport va jismoniy tarbiya tizimini rivojlantirishga qaratilgan dastlabki islohotlar.

Mustaqillikning dastlabki-yillarida sport sohasini rivojlantirishga qaratilgan bir nechta muhim qarorlar qabul qilindi. 1992-yilda O'zbekiston Milliy Olimpiya Qo'mitasi tashkil etildi va mamlakat Xalqaro Olimpiya Qo'mitasi (XOQ) tomonidan rasman tan olindi. Bu esa O'zbekiston sportchilari uchun xalqaro miqyosda mustaqil ishtirok etish imkonini berdi. Shuningdek, 1997-yilda "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi qonun qabul qilinib, ushbu sohani huquqiy asosda tartibga solish yo'lga qo'yildi. Davlat tomonidan sportni rivojlantirish, aholi orasida jismoniy faollikni oshirish va sport inshootlarini modernizatsiya qilish borasida keng ko'lamli ishlar boshlandi. 2020-yil 24-yanvarda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida jismoniy tarbiya va sportni yanada takomillashtirish va ommalashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni qabul qilindi. Ushbu farmon asosida O'zbekiston Respublikasida jismoniy tarbiya va sportni 2025- yilgacha rivojlantirish Konsepsiyasi va uning maqsadli ko'rsatkichlari tasdiqlandi. Farmonga ko'ra, quyidagilar jismoniy tarbiya va sport tizimini isloh qilishning 2025-yilgacha asosiy yo'nalishlari etib belgilandi: - jismoniy tarbiya va sport bilan muntazam shug'ullanayotgan aholining umumiy sonini 30 foizgacha, sport tashkilot va muassasalarida shug'ullanayotgan yoshlarning umumiy sonini 20 foizgacha oshirish; - joylarda yoshlar orasidan iqtidorli sportchilarni tanlab olish (seleksiya)ning samarali va shaffof to'rt bosqichli – tashkilot-tuman (shahar)-hudud-respublika tizimini ishlab chiqish va joriy etish; - O'zbekiston Respublikasi Turizm va sport vazirligi (hozirda Yoshlar siyosati va sport vazirligi) tizimidagi sport maktablari o'quvchi-sportchilari o'rtasida "Bolalar sport o'yinlari"ni o'tkazish orqali iqtidorli sportchilarni aniqlash va yoshlar terma jamoalariga zaxira yaratish hamda oliy ta'lim muassasalari talabalari o'rtasida "Talabalar sport o'yinlari"ni tashkil etish natijasida talabalarni sport bilan muntazam shug'ullanishga jalb etish; - sport turlari bo'yicha 18 yoshgacha bo'lgan hududiy terma jamoa a'zolarini hududiy bolalar ko'p tarmoqli tibbiyot markazlarining o'smirlar bo'limlarida va undan katta yoshdagi hududiy terma jamoa a'zolarini tuman (shahar) ko'p tarmoqli markaziy poliklinikalarida muntazam ravishda chuqurlashtirilgan tibbiy ko'rikdan o'tkazib borish mexanizmini joriy etish;

sport turlari bo'yicha 18 yoshgacha bo'lgan hududiy terma jamoa a'zolarini hududiy bolalar ko'p tarmoqli tibbiyot markazlarining o'smirlar bo'limlarida va undan katta yoshdagi hududiy terma jamoa a'zolarini tuman (shahar) ko'p tarmoqli markaziy poliklinikalarida muntazam ravishda chuqurlashtirilgan tibbiy ko'rikdan o'tkazib borish mexanizmini joriy

etish; - huquqni muhofaza qilish organlari va Qurolli Kuchlar tizimidagi ta'lim muassasalari, jumladan "Temurbeklar maktabi" o'quvchi-talabalari uchun "Armiya o'yinlari" dasturiga kiritilgan sport turlari bo'yicha fakultativ mashg'ulotlar va to'garaklar faoliyatini yo'lga qo'yish kabi farmonlar qabul qilindi.

Xalqaro sport maydonida O'zbekistonning muvaffaqiyatlari

O'zbekiston mustaqillikka erishgach, xalqaro sport maydonida faol ishtirok eta boshladi. 1996-yil Atlanta Olimpiadasida O'zbekiston sportchilari ilk bor mustaqil jamoa sifatida qatnashib, olimpiya o'yinlarida o'z bayrog'i ostida ishtirok etdilar. Ushbu musobaqada bokschi Karim Tulaganov va dzyudochi Armen Bagdasarov bronza va kumush medallarini qo'lga kiritib, O'zbekiston sport tarixida yangi sahifa ochdilar. Keyingi-yillarda O'zbekiston sportchilari boks, dzyudo, erkin kurash, og'ir atletika va boshqa sport turlarida yuksak natijalarga erishib, xalqaro maydonda mamlakatimiz obro'sini yuksaltirishdi. Masalan, 2016-yil Rio-de-Janeyro Olimpiadasida Hasanboy Do'smatov oltin medalni qo'lga kiritib, Olimpiya chempioniga aylandi. 2021-yil Tokio Olimpiadasida esa O'zbekiston sportchilari 3 ta oltin, 2 ta kumush va 2 ta bronza medalini qo'lga kiritishdi.

Xulosa

Mustaqillik-yillarida O'zbekistonda sport va jismoniy tarbiya tizimi sezilarli darajada rivojlandi. Mamlakatda zamonaviy sport inshootlari barpo etilib, xalqaro maydonda katta muvaffaqiyatlarga erishildi. Davlat tomonidan sportni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan islohotlar, qonunlar va dasturlar natijasida yosh avlod sog'lom turmush tarziga jalb qilinmoqda. Kelajakda sportni yanada rivojlantirish uchun innovatsion yondashuvlar va samarali strategiyalar ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega bo'lib qolmoqda.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – engilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. – Toshkent: O'zbekiston, 1997.
3. Abduqodirov A., Jumanov S. Sport sotsiologiyasi. – Toshkent: Sharq, 2004. 2025,
4. Rasulov S. O'zbekiston Respublikasida sport siyosati va uning rivojlanish istiqbollari. – Toshkent: Fan, 2015.
5. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2017
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 9-martdagi PQ-2821-sonli "Jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish to'g'risida" qarori.
7. O'zbekiston Respublikasi Jismoniy tarbiya va sport vazirligi. O'zbekistonda sport rivojlanishining istiqbollari. – Toshkent: O'zbekiston, 2020.
8. Mahmudov M. Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi. – Toshkent: Universitet, 2012.
9. To'xtayev M. Sport menejmenti. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2018. 10. Otaboyev A. Sport va jismoniy tarbiya tizimida davlat siyosati. – Toshkent: Sharq, 2019.